

Handläggare
Sara Pernold
Telefon: 08-508 03 305

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Svar på skrivelse rörande delegation om beslut om särskilt boende för äldre

Förvaltningens förslag till beslut

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Per Kjellander
Stadsdelsdirektör

Margareta Ericson
Avdelningschef

Sammanfattning

Bengt Porseby (L) har lämnat in en skrivelse till stadsdelsnämnden med förslag om att alla avslagsbeslut gällande särskilt boende för äldre ska tas i den sociala delegationen. Syftet med ändring av delegationen är enligt förslagsställaren att bidra till tolkningen av stadens riktlinjer samt att säkerställa att riktlinjerna upprätthålls. I skrivelsen framförs att det är en hälso- och trygghetsfrämjande faktor att få komma till ett tryggt och anpassat boende. Vidare beskrivs att det finns det många äldre som borde få plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende men som får avslag. Samt att kommunfullmäktiges riktlinjer inte verkar ha fått genomslag då oro och ensamhet hos äldre ska tillmätas större betydelse vid bedömning av rätten till särskilt boende.

I jämförelse med andra stadsdelsnämnder hade Spånga-Tensta under 2015 en låg andel avslag gällande boende. Revisorsgranskningen Tryggt boende inom äldreomsorgen (dnr 3.1.3-165/2016) visade att samtliga granskade nämnder vid avslag säkerställer behovet av tryggt boende genom alternativa insatser. Förvaltningens anser att de individuella bedömningarna inte blir mer likvärdiga genom att minska tjänstemännens delegation. Förvaltningen förslår att detta lämnas som svar på skrivelsen.

Bakgrund

Bengt Porseby (L) har lämnat in en skrivelse till stadsdelsnämnden med förslag om att alla avslagsbeslut gällande särskilt boende för äldre ska tas i sociala delegationen. Skrivelsen anmäldes vid stadsdelsnämndens sammanträde den 2 februari 2017.

I skrivelsen framförs att det är en hälso- och trygghetsfrämjande faktor att få komma till ett tryggt och anpassat boende. Vidare beskrivs att det finns det många äldre som borde få plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende men som får avslag. Samt att kommunfullmäktiges riktlinjer inte verkar ha fått genomslag eftersom oro och ensamhet hos äldre ska tillmätas större betydelse vid bedömning av rätten till särskilt boende.

Hänvisning görs till revisorernas granskning 2015 Tryggt boende inom äldreomsorgen (dnr 3.1.3-165/2016). Granskningen påvisade skillnader i andelen avslag mellan stadsdelsnämnder vid ansökan om vård- och omsorgsboende respektive serviceboende. I Hägersten-Liljeholmen avslogs 92 procent av ansökningarna om servicehus medan andelen avslag i Spånga-Tensta var 21 procent. Spånga-Tenstas resultat för andelen avslag gällande vård- och omsorgsboende var 13 procent.

Det genomsnittliga resultatet för andelen avslag på vård- och omsorgsboende var 17 procent och på servicehus fick 43 procent avslag. Av de som fick avslag på ansökningar på vård- och omsorgsboende framgår det att ca 22 procent gett uttryck för periodvis eller ständigt svåra besvär med oro och otrygghet. Av de som fick avslag på ansökningar om servicehus framgår det att ca 15 procent gett uttryck för periodvis eller ständigt svåra besvär med oro och otrygghet.

I revisorsrapporten framgår vidare att stadens riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är välkända men bedöms inte fullt ut utgöra ett stöd i handläggning och arbete med individuella behovsbedömningar. I granskningen har det framkommit att det råder otydligheter vad gäller kriterierna för beviljande av vård- och omsorgsboende samt servicehus. Granskningen visar vidare att det saknas stöd för bedömning vid handläggning av boende och trygghetsinsatser för äldre med andra behov än enbart omsorgsbehov, exempelvis personer med påtagliga psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik och hemlöshet.

Revisorsgranskningen visade att samtliga granskade nämnder vid avslag säkerställer behovet av tryggt boende genom alternativa insatser. Det är den äldres omvårdnadsbehov som styr vilka andra insatser som kan bli aktuella vid avslag om särskilt boende.

Det pågår en revidering av riktlinjerna hos äldreförvaltningen bland annat utifrån vad en arbetsgrupp, där biträdande enhetschef från Spånga-Tensta har ingått, anser behöver förtydligas och utvecklas. De nya riktlinjerna som ska vara klara under våren 2017 kommer precisera kriterierna för att beviljas boende på servicehus samt på vård- och omsorgsboende.

Ärendet

Bengt Porseby (L) framför att skillnaderna mellan stadsdelarna inte är motiverade eller acceptabla. För att bidra till tolkningen av riktlinjerna, och för att säkerställa att de upprätthålls, vill man att alla avslagsbeslut beslutas i sociala delegationen.

I skrivelsen framförs att med avslagsbeslut avses beslut där den sökande nekas att flytta från ordinärt boende till särskilt boende, eller från servicehus till vård- och omsorgsboende. Det avser inte situationer där den sökande ansökt om servicehus men förslaget är att ge plats på vård- och omsorgsboende istället, vilket tekniskt sett bokförs som avslag. På sikt anser Liberalerna att alla äldre över 85 år som så vill bör kunna få plats på särskilt boende. För att minska antalet fall där mycket gamla människor nekas plats på ett äldreboende, och för att upprätthålla en likvärdig möjlighet till äldreboende, bör i avvaktan på detta delegationsrätten inskränkas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen kvalitet och analys i samarbete med avdelningen äldre och funktionsnedsättning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I Spånga- Tensta stadsdelsförvaltning ligger ansvaret för utredning och bedömning av individuella behov av insatser för äldre hos beställarenheten inom avdelningen för äldre och funktionsnedsättning. Beställarenheten arbetar utifrån stadens riktlinjer samt utifrån gällande rättspraxis och lagstiftning. För att säkerställa likvärdighet i den enskilda bedömningen hålls veckovisa ärendedragningar enligt en strukturerad modell.

Av stadens riktlinjer framgår att i de fall den enskildes behov av service samt vård och omsorg inte kan tillgodoses i den egna

bostaden kan det bli aktuellt att bevilja boende på servicehus eller på ett vård- och omsorgsboende.

Bedömningen för servicehusboende ska grunda sig på en helhetsbedömning med fokus på den enskildes upplevelse av otrygghet där även ålder ska beaktas. Omvårdnadsbehovet ska dock inte vara så omfattande att den enskildes behov bättre tillgodoses på ett vård- och omsorgsboende.

Bedömningen av den enskildes behov av ett vård- och omsorgsboende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes situation och möjligheter sammanvägs med sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov. Bedömningskriterierna omfattar att; omvårdnadsbehovet ska vara så omfattande över dygnets alla timmar att behovet inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser. Det ska finnas medicinska behov samt behov av närhet till sjuksköterska och/eller personal samt oro orsakad av psykisk ohälsa, kognitiv svikt eller demenssjukdom som påverkar den enskildes förmåga att fungera i ordinärt boende. Enligt riktlinjerna kan vård- och omsorgsboende beviljas den som uppfyller ett av de tre bedömningskriterierna. Av riktlinjerna framgår även att ålder i sig inte är något kriterium för vård- och omsorgsboenden, men att hög ålder särskilt bör beaktas i den sammantagna bedömningen.

Av riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnden har ansvar för att genom individuppföljning följa upp att beviljade insatser utförs och att dessa tillgodoser den enskildes behov. Minst en årlig uppföljning genomförs av beställarenheten men utifrån förändrat behov sker ofta uppföljning med tätare intervaller. Revisorsrapporten Tryggt boende visar att Spånga-Tensta liksom övriga stadsdelsnämnder följer Socialstyrelsens allmänna råd. Där anges att en viktig del i arbetet för att äldre personer ska få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande är att biståndshandläggarna arbetar på ett sätt som skapar förtroende och trygghet. Detta omfattar både ett gott bemötande och att kommunikationen med den äldre personen anpassas till hans och hennes förutsättningar och behov. Vidare lyfter Socialstyrelsen vikten av att känna till och förstå den äldres behov för att kunna bidra till den äldre personens trygghetskänsla samt att de som arbetar inom äldreomsorgen har den utbildning och kompetens som behövs bidrar också till den äldres upplevelse av trygghet.

Revisorsgranskningen visar att stadsdelsnämnderna arbetar med såväl förebyggande insatser som alternativa insatser och information vid avslag. Information ges både förebyggande, vid ansökningstillfället samt i samband med avslag.

Revisorerna har inte funnit någon tydlig orsak till variationen i antal avslag mellan stadsdelsnämnderna. Dock anges att det är många äldre som ansöker om båda formerna av särskilt boende och även om de beviljas vård- och omsorgsboende så registreras det ett avslag för servicehus.

Det konstateras i revisionsrapporten att den växande etniska mångfalden i Sverige också utgör en behovsfaktor som ställer högre krav på anpassning av äldreomsorgen. Behoven kan utgöras av språkskillnader och kulturella skillnader kring exempelvis matvanor. År 2014 var 12 procent av alla personer 65 år eller äldre födda utanför Sverige. I Spånga-Tensta utgör utlandsfödda äldre en betydligt högre andel vilket bedöms vara en bidragande faktor till den högre andel bifall i Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Ohälsotalen hos stadsdelsområdets medborgare är högre än generellt i staden vilket har konstaterats i flera olika utredningar (Skillnadernas Stockholm).

Förvaltningens bedömning är att likvärdigheten i den individuella bedömningen inte på ett bättre sätt skulle kunna upprätthållas genom att minska delegationen hos tjänstemännen. Det skulle utifrån en likvärdighetsaspekt vara nödvändigt att samtliga beslut om särskilt boende fördes till politiken. Förslaget skulle medföra ökad administrativ belastning för både tjänstemän och politiker. Detta utan trolig effekt i fråga om förbättrad rättssäkerhet eller kvalitet för den enskilde äldre. Förvaltningen förslår att detta lämnas som svar på skrivelsen.

Bilagor

1. Skrivelse till stadsdelsnämnden av Bengt Porseby (L) daterad 2017-02-02.